

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 "
četrt leta 2 "
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petjt-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Naznanilo.

Upravni odbor „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ je sklenil v svoji plenarni seji dne 7. aprila t. l., da se vrši letošnje glavno zborovanje dne 15. in 16. avgusta v Mariboru.

Na glavnem zborovanju se proslavi štiridesetletnica državnega šolskega zakona.

Takrat se vrši velik koncert spodnještajerskega učiteljstva, ki ga priredi „Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic“.

Teroristi.

„Slovenec“, glasilo slovenskih teroristov, je priobčil dne 1. t. m. to-le krvavo notico:

„Proti liberalnemu učiteljstvu, ki nepoklicano in v nasprotju z določili deželnih, oziroma državnih šolskih zakonov na deželi hujška in ruje proti naši izobraževalni organizaciji, se bodo od naše strani storili energični koraki. Znano je, da se je deželni šolski svet še v svoji prejšnji sestavi postavil glede na šolske otroke na stališče, da smejo in je celo nujno želeli, da se uče telovadbe tudi izven šole in da imajo glede na to pravico odločevati starši. Iz tega stališča je deželni šolski svet še v svoji prejšnji sestavi tudi n. pr. ljubljanskemu telovadnemu odseku S. K. S. Z. na njegovo prošnjo telovadbo za ljudskošolski naraščaj izrečno v tozadernem aktu

dovolil kot nekaj samoobsebi umevnega.

Ravno tako stališče zavzema deželni šolski svet tudi napram „Sokolu“ in ga mora nasproti „Orlu“ še velikobolj, ker ima „Orel“ v svojih pravilih tista vrhovna načela o telesni, versko-moralni in umski vzgoji kakor jih zakon zahteva tudi za ljudsko šolo! Pa ne samo to. Iz najkompetentnejšega vira izvemo, da vlada sama zdaj povsod v monarhiji nujno priporoča starišem, vzgojiteljem, duhovščini, sodnim in drugim oblastem, da za deco tudi izven šole preskrbe za telesno izurbo zlasti v takem krogu, kjer se goji verska, moralna in domovinska misel. — Kar deželni šolski svet, deželna vlada in druge oblasti ne samo dovoljujejo, ampak celo priporočajo, to hočejo zavirati liberalni učitelji, ki pospešujejo na vso moč „Sokola“, proti naši na versko-moralnem temelju sloneči telovadski organizaciji pa hujskajo. Dozdaj sta nam znana dva slučaja. Krščanska ljudska telovadska zveza „Orel“ je, kakor izvemo, na svoji odborovi seji v Bohinjski Bistrici, dne 19. t. m. sklenila storiti pri najvišji šolski oblasti v deželi primeren korak v tem oziru. Mi pa od svoje strani pozivljamo svoje somišljenike, da nam takoj javijo vsak slučaj rovanja liberalnih učiteljev, ki je v nasprotju s tistimi določili zakonov, kateri govore o tem, kako se ima učitelj izven šole obnašati in do katere meje sme segati njegova politična delavnost. Opozarjamo, da je to politično hujskanje liberalnih učiteljskih kapacitet proti nepolitичnim društvom sad skupnega dogovora in da to učiteljstvo že zopet začenja v „Tovarishu“ napadati versko čustvovanje ljudstva. Pozor somišljeniki!“

Naš odgovor na vse te čudovite reči boji popolnoma kratek!

Kar se tiče „Orla“ sploh — ali kakorkoli se že imenuje ta pič — je naše mnenje, da je le slaba kopija „Sokola“. Dobro na njem je kraj, ki so si ga izposodili od „Sokola“ na način, ki ni v navadi. Nadalje menimo, da ne bo v 10 letih nobenega „Orla“ več, ker

ne bo več tiste moči, ki ga je izvabila in ga danes tira v višavo pit solnčne žarke.

Najbolj negujejo tega ptiča prečastiti gospodje bratje kaplani-kateheti, ki imajo o telovadbi brez dvoma največ pojma. Med šolsko mladino — med veroukom! — agitujejo za „Orla“ z vsemi silami, ko so n. pr. še pred letom dni za kazen in v sramoto postavljali med poukom pred šolska vrata otroke, ki so hodili k sokolski telovadbi.

In sedaj pravimo: Kar smejo kaplani, to smejo učitelji, pa če se ljubljanski teroristi desetkrat postavijo na glavo! Kar sme izven-staleški nadučitelj v Dobropoljah, to sme vsak učitelj na Kranjskem, ker smo vsi pod enim cesarjem in pod enim zakonom, ki imata še vedno več veljave kakor vsa „Orlarija“ skupaj in vsa klerikalno-vladna večina deželnega šol. sveta povrh!

„Slovenčevi“ teroristi so tako ošabni in tako zaljubljeni sami vase, da res mislijo, da bodo kot trinoški valpeti strojili naše kože! Ba! — Taka napihnjena ošabnost je res gnusna. Vedno in povsod: Mi, mi in mi! Kakor primojduševci, pijani vina in žejni krvi.

In taki ljudje hočejo vzgajati — mladino!

Država in izobrazba njenega ljudskošolskega učiteljstva.

(Dalje.)

Do l. 1883. se je moral vsak učitelj prav marljivo pripravljati za usposobljenostni izpit, zakaj pokazati je moral izpraševalni komisiji, da je čas, odkar je zapustil učiteljske, porabil prav vestno za svojo nadaljno izobrazbo. Usposobljenostni izpit je bila nekaka ponovitev zrelostnega izpita, zakaj kandidat se je moral podvreči izpitu iz vseh predmetov. In oni, ki je prebil ta izpit s prav povoljnimi uspehom je lahko trdil, da nekaj ve in zna.

Nova novela je dokaj skržila zahteve ravno glede usposobljenostnega izpita. Maturitetno izpričevalo, ki ga prejme učiteljskišnik, zavede marsikaterega mladega učitelja do mnenja, da je dosegel višek svojega znanja s tem izpričevalom, da se mu ni treba dalje izobraževati, in njegov duševni nivo polagoma lahko pada. Sicer zahteva nova šolska novela še vedno usposobljenostni izpit, toda kak razloček je med tem izpitom in nekdanjim! Vse znanje tega izpita se naslanja na poznanje ljudskošolskih čitank in beril. Znani so nam klasični zgledi, da so napravili usposobljenostni izpit učitelji in učiteljice, ki so vso učenost, vso pripravo za ta izpit zajemali edino le iz ljudskošolskih beril. V formalnem oziru se je sicer zahtevalo od kandidata, da se je znal jasno in pravilno izražati, a v strokovnem se pa ni preseglo zahtev ljudskošolskih predpisov.

S to novelo je državna oblast očividno namignila, da zanjo ne veljajo več predpisi državnega zakona, po katerih je učiteljstvu dana prilika, izpolniti svoje znanje na univerzah in višjih pedagogijah.

* * *

Nad dvajset let je stara ta novela. Nad dvajset let trpe avstrijski narodi to poniževanje svojega učiteljstva in nad dvajset let molče legitimirani zastopniki — državni poslanci — o teh skandaloznih razmerah. Edino učiteljstvo, zbrano v svojih organizacijah, je spoznalo, kaj pomeni ta odpor proti večji izobrazbi ljudskošolskega učiteljstva. Zato pa stremi združeno učiteljstvo v vseh svojih organizacijah vseh narodov po dveh smotih: akademiska naobrazba učiteljstva in odstranitev te šolske novele!

In na čelu tej zahtevi stoji pač ravno češko učiteljstvo. Resnično je, da je zakon iz l. 1870. za učiteljskega ugodno vplival na poglavitno učenje, toda izobrazba učiteljstva ni dosegla zahtev, ki jih nudi srednje šolstvo.

Zaraditega je zahtevalo češko učiteljstvo

LISTEK.

† Franc Bahovec.

„Še toliko bom počakal, da bodo plače regulirali, potem se bom pa umaknil drugim.“ Tako je večkrat dejal rajni Bahovec. Sedaj se je umaknil: nastopil je večni pokoj, ne da bi bil dočakal regulacije. Tako se bo še marsikomu godilo in marsikdo bo prej dočakal smrt kakor izboljšanje svojih gmotnih razmer. Bahovec se sicer ni slabo godilo, a čutil je in vedel, da ni nikakor dovolj plačan za svoj trud in zato je čakal pravične uredbe svoje plače, ki bi mu vsekako šla po človeški in božji pravici.

Pa čakal je zaman, prišla je bela smrt in pretrgala zopet enemu učitelju nit življenja. Prišlo je torej plačilo.

Dne 30. marca t. l. je zatisnil oči Franc Bahovec, učitelj v Ljubljani. Rojen je bil leta 1848. v Višnji gori kot sin ubožnih pa poštenih staršev. Imela sta mnogo otrok, zato jima ni bilo obstanka v domačem kraju. Treba je bilo iti s trebuhom za kruhom. Bahovec rajni oče je vzel ženo in otroke, naložil vse

svoje imetje na majhen, dvokolesen voziček in jo mahnil v Ljubljano. Tu je začel branjarijo in nato mokarijo in si je kmalu opomogel do precejšnjega imetja. To je bilo dobro za Francelna, kakor so ga imenovali doma, zakaj v Ljubljani je imel priliko pohajati šole; imel je pa tudi brihtno glavico, ki mu je napravljala študije lahke in prijetne. Ko je dovršil preporandijo, je dobil najprvo službo v Waldherrjevem zavodu, 1. aprila 1873 pa je nastopil učiteljsko službo na II. mestni deški šoli v Ljubljani — in na dan njegovega pogreba 1. aprila letos je bilo ravno 36 let, odkar je deloval kot ljudski učitelj na enem in tistem zavodu.

Kdo in kaj je bil Bahovec? Ljubljanačnom ni tega treba praviti, Bahovec je poznala vsa Ljubljana od najvišje gospode do zadnjega pometaja, od trgovca in obrtnika do ubožnega delavca. S svojim vljudnim vedenjem, s svojim možatim in jeklenim značajem si je pridobil spoštovanje in ljubezen vseh, ki so prišli z njim v dotiko. Imel je vedno odprto srce in radozarne roke za vsakega trpina, pomagal je rad in lahko, ker je bil dobro situiran. Oče njegov si je s pridnostjo in varčnostjo toliko pridobil, da je kupil vsakemu svojih otrok

hišo. Tudi naš France je dobil eno. L. 1895. pa mu jo je potres razrušil. Mesto mu je odkupilo razvaline in Bahovec si je sezidal v Miklošičevih ulicah, lepo dvonadstropno poslopje. A da si je bil imovit prevzetnosti ni bilo v njem. Nikdar ni preziral nobenega, pač pa mu je bila kolegialnost nad vse. Kolegialnost je negoval najskrbneje; ogibal se je vsega, kar bi utegnilo rušiti slovo med tovariši. Zato so ga kolegi imeli radi kot prijatelja kot brata in — mlajši — kot očeta. Vsi so ga ljubili in spoštovali, saj pa je tudi zaslužil to ljubezen in spoštovanje, saj iz njegovih ust ni prišla nikdar žal beseda nikomur in o nikomer.

Kakšen pa je bil Bahovec kot učitelj? Naši moderni „pedagogi“ niso bili ravno zadovoljni z njim — bil jim je zastarel! Kdor pa je natančneje opazoval njegovo postopanje pri pouku, kdor se je z njim pogovarjal o učenem postopanju, o metodi; kdor je prevzel njegove učence in primerjal uspehe Bahovecove metode, kdor posluša mnenja njegovih nekdanjih učencev, ki so sedaj že zreli možje, ta mora reči, da je bil Bahovec boljši učitelj kakor marsikateri frazer, ki nosi dandanes zvonec.

Res je, da ni postopal po vseh formalnih stopnjah, da se ni ogreval za vsako novotarijo, pa navadno je imel prav, zakaj kolikokrat smo morali zavreči marsikaj, česar se Bahovec kot izkušen pedagog niti lotil ni, za kar pa smo se mi potezali na vse moči.

Vobče pa moramo reči, da ni Bahovec bil zastarel, živel je vedno z duhom časa in tudi na pedagoškem polju je zasledoval vse novejšje pojave, a sprejel in odobral le to, kar se mu je zdelo dobro.

Zato pa se je Bahovec kričica zgodila, ko se ga je prezrlo pri oddaji nadučiteljskega mesta na II. mestni šoli v Ljubljani.

Recite, kar hočete in izgovarjajte se, kakor hočete, kričivo je vendar, da ni postal Bahovec vodja onega zavoda, na katerem je deloval 36 let, na katerem se je postaral, na katerem je pustil vse svoje moči. 36 let je služboval in ni se mu moglo očitati niti pičice, niti enega vzroka ni bilo, zaradi česar bi ne smel dobiti Bahovec tega mesta; njega se je sodilo kar pavšalno: „On ni za to!“ Pa zakaj? — Zato, ker so vedeli,